

VEČERNI LIST

Posamezna številka 16 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 16 vin.

Cena po pošti:

za celo leto . . . K 40—

za pol leta . . . K 20—

za četrt leta . . . K 10—

za 1 mesec . . . K 3.50

Za Ljubljano mesečno 3 K

Uredništvo in uprava:

Hopitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon št. 50

Ministrska kriza.

LDU Belgrad, 25. septembra. Današnja »Politika« poroča: Včeraj ob 6. popoldne bi morala biti v narodnem predstavništvu seja načelnikov strank, na kateri bi imel dr. Trumbić poročati o jadranskem vprašanju. Dr. Trumbić pa je bil zadržan pri k seji in ker dr. Smolaka ni bil pravočasno obveščen o tej seji, zato so snoči do 7. zvečer čakali na prihod delegatov. Ker ni prišel nobeden, bi se imelo vršiti posvetovanje danes.

LDU Belgrad, 25. septembra. »Politika« poroča: Tekom današnjega dne so se začela posvetovanja za rešitev krize. Zdi se, da bo predsednik narodnega predstavništva pozval vse načelnike strank, naj z glasovanjem odločijo, kdo naj sestavi novo vlado. Uspeh tega glasovanja se bo sporečil prestolonasledniku. V parlamentarnih krogih se govori, da bodo radikalci, Narodni klub in dr. Koroščeva skupina zahte-

vali, da se poveri njim sestava novega kabineta, ker imajo po njihovem mnenju te stranke večino v Srbiji, na Hrvaškem in v Sloveniji. Pričakuje se, da bo akcija dr. Smolake vplivala pomirjevalno, ker se trdi, da bo ublažil nesporazumljenja med posameznimi strankami. Dr. Smolaka je imel včeraj dolg razgovor s Protičem.

LDU Belgrad, 25. septembra. Rešitev krize se današnji dan ni pomaknila niti za korak naprej, niti ni bilo pregovorov med strankami. Govori se, da bo kriza trajala še cel teden.

LDU Belgrad, 26. septembra. Včeraj je imel radikalni klub sejo, kateri je prisostvoval tudi Pašić.

LDU Belgrad, 26. septembra. Narodni klub je imel včeraj sejo, katere se je udeležil tudi dr. Smolaka. Razpravljalo se je o notranjih razmerah, ki so v zvezi s krizo.

Naloge nove vlade.

LDU Belgrad, 26. septembra. Nova vlada se bo lotila najprvo nastopnega dela: dvajstih do konca tega leta in volilnega zakona. Potem se bo narodno predstavništvo razpustilo in odredile se bodo nove

volitve za konstituanto. Pričakuje se z gotovostjo, da se bodo volitve vršile začetkom leta 1920. Zanje se delajo velike priprave.

Za dva milijona bankovcev zaplenjenih.

LDU Maribor, 25. septembra. Danes so v Špiljah petim strankam, došlim iz Nemške Avstrije, zaplenili za dva milijona

novi tiskanih bankovcev po 1000 kron poleg nove štampilje, s katero so žigosali ta denar.

Po begu Italijanov iz Trogira.

LDU Split, 25. sept. (DDU). Tukajšnji mestni italijanaši so se predvčerajšnjim povodom italijanskega izpada v Trogir zatekli na italijansko stacijsko ladjo »Fuglia«, kjer so ostali vso noč. Doznavamo, da je italijanski poveljnik javil v Zadar in Rim, da so bile italijanske čete okupirale Trogir, toda da so se na poziv svojih višjih častnikov v imenu discipline in reda popolnoma mirno odstranile brez kakšne izgube na ljudeh in vojnem gradivu. Medtem dokazujejo zaplenjeni avtomobil, kolesa, strojnice, puške, granate, čelade in drugo vojno orodje ter živijo istinitost naših vesti. Častnik Torre in ujeti italijanski vojniki so bili poslani v Zadar. V Šibeniku in Zadru so pripravljali Italijani velike manifestacije v proslavo osvobojenja Trogira, toda vest o prisilnem umiku in divjem begu jim je prekinila kratkotrajno veselje. Italijanska okupacijska oblast v Zadru je izdala strogo naredbo za vse okupirano ozemlje, da vojniki italijanske vojske, ne smejo občeovati s civilnim prebivalstvom, bodisi italijanske ali jugoslovanske narodnosti.

D'Annunzijeve zahteve in namere.

LDU Berlin, 25. septembra. (DunKU.) Zdi se, da ne odgovarja resnici, da bi bile prostovoljske čete D'Annunzijeve zasedle nadaljnja dalmatinska mesta. Šlo je samo za poizkus nekaterih čet zasesti Trogir. Da pa namerja D'Annunzio zasesti vso dalmatinsko obalo, izhaja iz oklica, ki ga je izdal dalmatinskim bratom in v katerem obljublja Zadru, Splitu, Šibeniku in drugim bratskim mestom svojo pomoč.

LDU Haag, 25. septembra. (DunKU.) Po »Nieuwe Rotterdamse Courant« poroča »Assotiated Press« iz Londona, da je italijanska vlada prosila alijance, da pošljejo na Reko čete, ki naj prepodijo D'Annunzia.

LDU Berlin, 25. septembra. (DunKU.) »Vossische Zeitung« poroča iz Lugana: D'Annunzio je izjavil zastopniku »Seccola«, da zahteva ne samo Reko, temveč tudi pristanišče in ozemlje, ki veže Reko z italijanskim ozemljem. Dalje je izjavil, da bo brezpogojno zahteval, da Nitti odstopi.

Diktatura na Ruskem.

LDU Kamieniec Podolski, 25. sept. (DunKU.) Ukrajinski dopisni urad poroča: Kakor se javlja, je Denjikin uvedel diktaturo na ozemlju, s katerega so se umak-

nili boljševiki. Diktator je admiral Kolčak, njegov zastopnik za južno Rusijo general Denjikin. V Odesi, Kijevu in drugih mestih sestavljajo iz velikoruskih politikov vladne oblasti, ki pa so podrejene diktaturi in ki imajo samo posvetovalen glas.

Gališko vprašanje.

LDU Maribor, 25. septembra. (DunKU.) Vrhovni svet je ugovor Paderewskega proti sklepu, po katerem naj bi bila začasno vzhodna Galicija avtonomna provinca Poljske s pridržkom ljudskega glasovanja, oddal posebni komisiji.

Stavke.

LDU Bern, 25. septembra. Milanska delavska zbornica je z ozirom na to, ker ni mogoče rešiti že mesece trajajočega konflikta med kovinskimi delavci in industrijalci, prosil delavske sekretarijat splošne zveze strokovnih organizacij, naj v vsi Italiji proglasi splošno stavko.

LDU Pariz, 25. septembra. (DunKU.) »Intransigeant« opozarja na to, da se pričakuje v Parizu dne 1. oktobra resne stavke. Poštni in državni uradniki ter osobe velikih prodajalnic in gledališč pričakujejo 1. oktobra ugoditev svojih zahtev sicer bi ustavili delo.

LDU New York, 25. septembra. (DunKU.) V terek so bili nemiri v Buffalo New Castlu, Pittsburgu in drugod. Delavsko gibanje se širi v Chicagu in v drugih velikih centrih. Nekateri člani kongresa smatrajo stavko v jekleni industriji za predigro boja največje dalekosežnosti med kapitalom in delavci.

LDU Berlin, 25. sept. (DunKU.) »8 Uhr Abendblatt« poroča iz Haaga: Glasom poročil, ki so došla iz Newjorka, je najvažnejša posledica stavke v Chicagu vladni korak, da zatre radikalno agitacijo. Več vodij, ki so bili sumljivi, da hočejo izvesti revolucijo, je bilo aretiranih. Pri spopadih je bilo ubitih več oseb. Predsednik železničarjev Plumer je svaril senat, naj železničarske stavke ne prepove in je izjavil, da bi taka prepoved brezpogojno dovedla do revolucije.

Lesene hiše za Gradec.

LDU Gradec, 26. sept. (DunKU.) Da bi se odpravila stanovanjska beda, se je sklenilo v včerajšnji seji občinskega sveta, da se zgradijo lesene hiše za 418 stanovanj in 15 trgovin. Stroški bi znašali 10 milijonov kron. Te zgradbe za silo so preračunljene za deset let.

Slike z Reke.

Prinašamo par slik z Reke, ki dela mirovnemu posvetu največje preglavice. Mesto je postalo zadnje čase pozorišče, kjer se vprizarjajo italijanske komedije,

katerega konca še ne vemo. Na levi sliki je mestni stolp, na desni zgoraj Jadranska palača in pomorske oblasti, na desni spodaj je pogled na pristanišče.

Po kateri poti?

V zagrebški »Obnovi« je priobčil znani hrvatski publicist in narodni delavec Milan Marjanović članek, v katerem dokazuje nujno potrebo, da se končno prenovi tudi človek. Kaj pomagajo vse velike politične, socialne, gospodarske in kulturne izpremembe, ako pa človek, ki je začetek in konec ter vsebina vsega, ostane vedno enak. Dokler ne prenovimo človeka, ne bomo prenovili življenja. V dobrih in poštenih rokah je vsak sistem dober, v slabih tudi slab. V ljudeh je ključ do lepše bodočnosti. Vzgajajmo ljudi in izpreminjajmo jih! Nobena druga pot ne vodi iz današnjega pekla... Naša borba je bila do sedaj borba za osebnost in narodni obstanek, je bila politična borba. Sedaj, ko se je ta borba dovršila z našo zmago, mora postati naša borba boj za izčiščenje in izpopolnitev življenja — ne samo osebnega, plemenskega, ampak tudi povsem človečanskega. Naš boj se mora obrniti proti zastrupljavcem, parazitom, lažnikom, proti surovim in neumiljenim, proti blaznim in divjim, podlim in umazanim. Naša borba mora biti borba proti zlu, borba proti zvezi, a za človeka in človečnost: da bomo res ljudje, da bomo človeško čutili, govorili, delali in živeli. Naša borba mora postati etična — pravna, ker celi problem našega ozdravljenja in preporoda ni več političen, nego moralen. Zato naj bo naš ideal: pravno junaštvo v borbi za pravnost... Kako hočete drugače ozdraviti naš svet od brezvestnosti, nedelavnosti in zločinske brezbrzičnosti; od prevare, malovernosti in tatvine; od podkupa in podkupljivosti; od laži in nezanesljivosti?... Vsi se brigajo za formule in sisteme, a material malokdo pripravlja: za ljudi se malokdo briga; za ljudi nove in boljše in popolnejše in naprednejše. Našo novo državo in ves red v njej gradimo iz starega in vrhu tega najslabšega materiala. Zato padamo iz slabega v zlo. Ni lahka in hitra stvar vzgajanje novega človeka in večno težko je vzgajanje in reševanje človeka v človeku. Vendar je to najlepša in najvišja naloga. Tako Marjanović.

Velike in neizpodbojne resnice je napisal tu svobodomiseln mož, in mi pozdravljamo njegovo prizadevanje, dasi nas svetovno prepričanje loči od njega. Veseli nas, da se tudi med svobodomislec najdejo močje, ki spoznavajo, da je vse le prazen trud, ako se celokupni red človeške družbe ne gradi na skalo: na pravno dobrega človeka. Samo eno bi vprašali g. Marjanoviča in njegove ožje somišljenike: Po kateri poti mislite priti do svojega cilja? Na kaj hočete opreti svoj nauk, s čim prepričati ljudi, da je dobro, katero učite, res dobro, celo najboljšo, s čim hočete ogreti današnjo, tako mrzla in trda srca, s čim ukrotiti podivjane duhove? Ali mislite, da bodo zadostovala razglabljanja o človečanstvu, besede, pa naj bodo še tako lepe in tehtne in modre? Kje! Morda boste pridobili nekaj takih, ki so že sami »dobre volje«, toda množici s tem ne boste prišli do živga. Tu treba nadnaravnega nauka, ki postavlja večne resnice in daje večne zakone, proti katerim ni nikjer priziva, ki jih je treba sprejeti v celoti in brezpogojno, ki vežejo vse enako neizogibno in neiz-

bežno; tu treba nadnaravnega ognja, ki more otajati najtrša srca, ki more prodreti v najgloblje globine človeške notranjosti in jih očistiti in prenoviti, ki more prenesti človeškega duha v višine, kjer ni nikjer nobene meje, kjer vlada brezskrajna, nedoumljiva večnost. Samo tak nauk more preko posameznikov osvojiti cel narod, celo človeštvo.

Vse te nadnaravne prvine vsebuje edino-le nauk o večnem Bogu — vera! Kaj je krščanski nauk drugega, nego en sam klic po notranji prenovitvi in izpopolnitvi človeka! Kdo naj gane in izpremeni sebičneže, okrutnike, lažnike, izkoriščevalce, nasilneže, podleže in vsakojake nesramnike, ako ne Kristus in njegov nauk?

Komur je resno za notranjo prenovitev človeka in svetá, ta nikdar in nikoli ne more biti proti krščanstvu, ta nikdar in nikoli ne more odobravati tiste protikrščanske gonje, ki se skriva pod imenom »kulturnega boja«, ki ga baš sedaj skuša na vseh straneh zanetiti politično lažisvobodomiseltvo. Kako malo služijo napredku in kulturi takozvani »svobodomiseltci«, ko si prizadevajo zatreti največjo kulturno silo — krščanstvo. In kako malo ljubezni do zatiranih in revnih poznajo socialisti, ki hočejo potepati večni nauk krščanske ljubezni, dobrote in pravice!

Načelna breznačelnost socialistov.

Socialisti proti proporciji. Rajši s kapitalom ko s krščanskimi delavci!

Včeraj, 25. septembra, se je vršil občni zbor Vojne zveze. Na dnevnem redu je bila tudi točka o izpremembi pravil. Šlo je vse gladko, le pri paragrafu, ko govori o volitvi načelstva in nadzorstva, se je razvila živahna debata. Zastopniki krščansko-socialnega delavstva so zahtevali, naj se sprejme za slučaj, da se zadržniki ne morejo zediniti na enotno listo, prepore. Načelo proporcije je tako moderno in demokratično načelo, da bi človek mislil, da proti temu načelu od resne stranke res ne more biti pametnega ugovora in ne nasprotovanja. Toda kaj smo doživeli! Takoj se oglasi g. Čobal iz Pagorja in začne govoriti proti proporciji. Zmisel njegovih izvajanj je bil ta le: Proporcija velja samo za politične volitve. G. Čobal, ali drugje ni manjšin, ki bi jih bilo treba varovati? Socialisti, kjerkoli so v večini, so pravični in skrbni za druge seveda nepristransko. Tam ni treba kontrole. To je jasno. Tudi dr. Korun se je čutil dolžnega, da zastavi kopje proti proporciji. Od advokata soc. dem. stranke smo pričakovali pač resnejših in tehtnejših argumentov. Reči pa moramo, da že dolgo nismo slišali tako klavnih in praznih izvajanj, kakor jih je deklariral dr. Korun. Rekel je med drugim tudi to-le: Zadržni zakon štiti dovolj materijalne koristi združnikov in vsake manjšine, torej ni treba proporcije. Zgodi se torej lahko po dr. Korunovem mnenju, da stoji manjšina, ki ji manjka samo en glas do večine, lepo ob strani in mirno gleda, kakor večina enega glasu brez kontrole upravlja milijonsko podjetje. Toda gg. socialisti menijo, da zanje skrbi že zakon. Sai se razumemo, ka-

ne? Proporc je tam dober, kjer je za gg. socialiste kaj pridobiti. Tam pa, kjer bi bila tudi pravica kakke druge manjšine varovana, tam to načelo nima veljave. Tam govore zoper proporc gospodarski razlogi, da, celo zadružni zakon, ki tako lepo skrbi, da se materijelno nikomur škoda ne godi. Gg. socialisti so celo tako dobri, da hočejo za druge misliti, delati, kupčevati, upravljati, razpolagati z milijoni. Vse to hočejo delati iz golega sovraštva proti proporc, ki bi prinesel v odbor Zveze tudi par zastopnikov nasprotne struje, ki tudi nekaj zna in ki ima tudi to nelepo čednost, da bi imela rada nekoliko besede pri upravi in ne zaupa samo blagohotnosti zakona. Kjer kaže, smo za proporc; kjer ne kaže, smo, mi socialni demokrati, proti proporc. Smo načelni pristaši proporca, pa seveda tudi, kadar kaže, načelni sovražniki proporca. Res, prava načelna breznačelnost.

Značilno za socialistični radikalizem v boju zoper kapitalizem je tudi to dejstvo: Združeni kapital s socialisti vred je preglasoval zastopnike kršč. socialnih delavcev. Tako so socialisti pomagali kapitalistom do polovice glasov v odboru Vojne zveze. Rajši s kapitalisti ko s krščanskimi sodelavci! To je parola socialističnih meščanov!

Politične novice.

+ **Odhod poslancev v Pariz.** Tekom prihodnjih dni odpotuje večja deputacija naših poslancev v Pariz v svrhu posredovanja na mirovni konferenci glede raznih vprašanj, ki se tičejo naše države.

+ **Dodatek k volinemu zakonu.** V ministrstvu za konstituantno so izgotovili dodatek in motivacijo za volilni zakon.

+ **Demokratski občinski upravitelj.** Fordinski občani v sremski županiji niso bili zadovoljni z razdelitvijo zemlje grofa Eltza, ki so jo temeljem agrarne reforme dobili v zakup. Bili so mnenja, da niso dobili toliko zemlje, kolikor bi po ministrski naredbi morali. Zato so se začeli dogovarjati, da bi napravili skupno pritožbo na vlado. Ko je zvedel za te dogovore njihov občinski upravitelj, je sestavil proti lastnim kmetom-občinarjem dolgo ovadbo, v kateri jih dolži protidržavni splet in upora. S tem je demokratski uradnik in vladni suženj, gotovo veliko storil za dobrobit — države.

+ **Kršitev pisemske tajnosti.** Vukovarska starčevičanska »Nova Doba« poroča: Zadnji čas se dogaja, da dobivajo naslovijenci odprta pisma. Čudno je, da se to godi ravno pri osebah, ki so znane po svojem političnem prepričanju. In to niso listi, ki bi morali iti preko kake cenzure. Kdo odpira liste? (V dobi svobodomiselne demokratsko-socialistične vlade? O. p.)

+ **Za vojaško diktaturo v Italiji** se vrši veliko gibanje, kakor poročajo nekateri listi iz Italije. Vojaška diktatura naj bi trajala le toliko časa, da bi bili iztrebljeni vsi skrajni socialistični, boljševiški in revolucionarni elementi v Italiji. Vojaški diktator naj bi postal vojvoda Aosta. Kdor diktaturo rabi, bo v njej poginil. To velja za Italijo in za vse države, kjer je kaj politikov, ki so se zaljubili v to besedo.

+ **Švicarski socialisti proti boljševikom.** Nekaj časa je že krožila po listih vest, da so se švicarski socialisti v posebnem glasovanju izrekli za vstop v tretjo boljševiško internacijo sedežem v Moskvi. Sedaj poročajo iz Berna, da je glasovanje, ki je bilo pravkar končano, imelo ta le izid: Od 50.000 socialistov — toliko šteje ta stranka organiziranih političnih pristašev — se je glasovanja udeležilo le 22.000 članov — tedaj niti polovica ne! Glasovali pa jih je 13.975 proti tretji internacionali in 8280 za vstop vanjo. Organizacija, ki ji pri važnem glasovanju ostane 56 odstotkov organiziranih pristašev doma, ne more biti posebno ponosna!

Dnevne novice.

— **Dijaški transport Dunaj—Praga** se bo delil. Za dijake, ki so se javili za Gradec in Dunaj gđ. Pirčev ali pa gđ. Schiffrerjevi, bodo vozovi priklopljeni osebemu vlaku, ki bo odšel iz Ljubljane (kakor vsak dan) v ponedeljek, dne 29. t. m. ob 10. uri 41 minut dopoldne. V Celju in Maribor se pripelje vlak v normalnem času. Večji komadi prtljage se bodo oddajali skupno v en za to določen voz, in sicer dne 29. septembra od 8. ure dopoldne dalje na glavnem kolodvoru. Preskrbljena naj bo ta prtljaga z natančnim naslovom. Transport v Prago odide, kakor že javljeno, isti dan ob 15. uri.

— **Štrajk na zagrebški cestni železnici** traja dalje. 23. t. m. so se vršila pogajanja; zastopniki uslužbencev so izjavili, da slej ko prej zahtevajo 50odstotno zvišanje plač, ker z dosedanjimi plačili ne morejo izhajati. Zastopnik ravnateljstva je odgovoril, da mestna občina ne more zvišati plač niti za vinar. Pogajanja so se razbila. Mesto namerava promet na cestni železnici začasnoma popolnoma ustaviti.

— **O hrvatskih izseljencih v Ameriki** je prejela zagrebška trgovska in obrtna zbornica poročilo, da se mnogi izmed njih odpravljajo domov. Vsak izseljenec ima povprečno 2000 dolarjev prihrankov. Razen tega imajo razne organizacije izplačati družinam umrlih članov v domovini več stotisoč dolarjev zavarovalnin.

— **Vruitev mohamedanskih izseljencev.** Listi poročajo, da se med mohamedanskimi izseljenci, ki so po aneksiji Bosne in Hercegovine pobegnili v Turčijo, čuti jako gibanje, da se vrnejo na svoja ognjišča. Teh takozvanih muhadžirov je raztresenih po Turčiji okoli 150.000 duš.

— **Zadruga in občine za preskrbo življenski potrebščin.** Gospodarske zadruge in občine v vukovarskem okraju so stopile v dogovor za preskrbo celokupnega okraja s sladkorjem, petrolejem in drugimi nujnimi potrebščinami.

— **Zborovanje inženirskih društev.** Danes se je v Belgradu pričelo zborovanje inženirskih društev iz Jugoslavije, na katerem bodo zastopani Srbi, Hrvati in Slovenci.

— **Zgradba novih tvornic monopolne uprave.** Iz Belgrada poročajo: Monopolna uprava je dobila za obnovo svojih naprav in tvornic kredit 30 milijonov dinarjev. Ta denar se bo porabil v prvi vrsti za zgradbo novih tvornic v Skoplju in v Smederevu, kakor tudi za popravilo starih poslopij. Nove tvornice so namenjene predelavi tobaka.

— **Draginja stanovanj v Zagrebu.** »Agramer Tagblatt« poroča, da stane v Zagrebu najvrednejša podstrešna sobica 300 K mesečno. Vsaka, količakaj čedna soba stane 800 — 1200 K, in to v oddaljenih ulicah. Na Jelačićevem trgu stane elegantno opremljena soba 1800 K mesečno.

— **Narasla Sava.** 23. t. m. je Sava v Zagrebu tekom malo ur narasla tako, da je v okolici prestopila bregove in poplavlila zemljišča. Njena višina je znašala 3 m nad normalom.

Ljubljanske novice.

lj **Roparski napad.** V sredo zvečer ob pol 11. uri so našli na tiru dolenske železnice ob Dolenjski cesti nezvestnega g. profesorja dr. Jakoba Šilca. Prepeljali so ga z rešilnim vozom v deželno bolnišnico. Očividno je, da gre tu za roparski napad. Dr. Šilc ima ubito kost nad tilnikom. Na obleki se poznajo sunki z nožem. Seboj je imel listino s precejšnjo vsoto denarja, katero so mu zločinci uropali. Jasno je, da so zločinci po izvršenem napadu zavlekli dr. Šilca na železniški tir, da bi se mislilo, da ga je povozil vlak. Stanje dr. Šilca je opasno. Danes se je nekoliko zavedel, a se ne spominja ničesar. O zločincih doslej še ni nobenega sledu. Potrebno je, da pri tej priliki z vso odločnostjo obsodimo sramotne varnostne razmere v Ljubljani. Po vsej pravici se človek mora prašati, čemu imamo policijo. Po dnevu je občinstvo itak samo več ali manj zavarovano pred zločinskimi napadi, ker je na vsak klic pomoč lahko takoj pri roki, ne sicer od strani policije, pač pa od drugih poštenih ljudi, ki so v Ljubljani vendarle še v večini. Potrebna pa bi nam bila zaščita policije toliko bolj ponoči. Ko bi se tak roparski napad izvršil kje v samotni ob času, ko vse že spi, bi se temu še ne čudili tako ter ne bi hoteli s tako odločnostjo obsoditi policije. Toda ta napad se je izvršil v času, ko so vsi lokali odprti, na javni cesti sredi hiš in v bližini policijske stražnice. Zato je za ta zločin policija prav gotovo soodgovorna. Skoro k izrednim slučajem more človek šteti okolnost, če kdaj, ko napoči mrak po ljubljanskih ulicah izvzemši najbolj obljubljenih cest, sreča policijsko stražo. Ne mečemo kamenja na policijske stražnike, obsojamo tiste, ki so odgovorni za javno varnost v Ljubljani.

lj **»Državna posredovalnica za delo.«** Podružnica za Ljubljano in okolico. V preteklem tednu od 14. septembra do 20. septembra 1919 je iskalo delo 143 moških in 48 ženskih delavskih moči. Delodajalci so pa iskali 76 moških in 48 ženskih delavskih moči. Posredovanj se je izvršilo 52. Pri vseh podružnicah »Državne posredovalnice za delo« je od 1. januarja 1919, do 20. septembra 1919, iskalo delo 14.714 delavskih moči, delodajalci so pa iskali 12.268 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 4.672. Delo iščejo: Pisarniške moči (283), trgovski sotrudniki in sotrudnice 270, dninarji in dninarice (140), služkinje in kuharice (109), peki, mlinarji, mesarji (58), poljski in tovarni del. in in delavke (105), slugi, vratarji, hišniki, krojači, šivilje, čevljarji, vajenci raznih strok, natakariji in natakarike, modistinje, vzgojiteljice, ključavničarji, mehan., strojniki, dimnikarji, monterji itd. Delo je na razpolago: poljskim in tovarniškim delavcem in delavkam, težakom, hlapcem, služkinjam in kuharicam, drvarjem, krojačem, šiviljam, čevljarjem, vajencem razne stroke, mizarjem, zidarjem, ključavničarjem, gozdnim delavcem, pletarjem, oglarjem itd.

Izpred porote.

OBDOJENI VELENJSKI ROPARJI!

Celje, 25. sept.

V ponedeljek, dne 22. t. m. se je pričela v Celju pred poroto razprava proti velenjskim rudarjem, ki so v velenjski okolici izvršili od letošnje spomladi naprej celo vrsto ropov, med drugimi tudi roparski umor pri Korenovi družini. Razprava je trajala tri dni in končala pozno v noč v sredo.

Na zatočni klopi so sedeli sledeči rudarji: Valentin Mihelec, Franc Savinjek, Franc Velunšek, Ivan Gostenčnik, Lovrenc Kresnik, Konrad Chrony, Franc Friškovec, Viktor Rihter, Sebastian Celinšek, Martin Aristovnik. Roparje so zagovarjali: dr. Kalan, dr. Hrašovec, dr. Ogrizek in dr. Serbec sen. Vsi roparji so bili soglasno krivim spoznani ropa v vseh pod obtožbo stavljenih slučajih. Roparskega umora nad Ivanom Korenom in poskušane roparskega umora nad Marijo Koren je bil krivim spoznan Valentin Mihelec, ki je bil v večini tudi kolovodja v drugih slučajih.

Porotno sodišče je roparje na sledeči način kaznovalo: Valentin Mihelec, 18 let, Franc Savinjek, 14 let, Ivan Gostenčnik, 15 let, Franc Velunšek, 14 let, Lovrenc Kresnik, 15 let, Konrad Chrony 5 let, Franc Friškovec, 11 let, Viktor Rihter, 11 let, Sebastian Celinšek, 8 let, Martin Aristovnik, 10 let težke ječe. Miheleca je ščitila pred visilicami njegova starost pod 20 let.

Goljufi v elegantni obleki.

Franc Kralj iz Trčica je, elegantno oblečen, izvršil več goljufij, za katere se zagovarja pred ljubljanskim porotnim sodiščem.

Meseca februarja se je Kralj ponudil Antoni Kadičev iz Ljubljane kot posredovalec pri prodaji kož. Objubil je, da jih bo prodal Marchiottijem 1 kg po 56 K. Izročil je 82½ kg kož Matiji Grabnerju za ceno 20 K 1 kg. Izkupička pa ni niti vinarja Kadičev izplačal in jo tako najmanj za 4620 K oškodoval. Kralj se zagovarja, da je za denar kupil maslo, ki ga je peljal na Dunaj, da bi ga z dobičkom prodal in Kadičevu plačal; maslo so mu pa na Dunaju zaplenili. Izgovor pa ni resničen, ker so na Dunaju zaplenili maslo obtožencu že meseca januarja; poleg tega Kralj z Marchiottijem ni bil nikdar v dogovoru radi kupčije. — Na enak način je obdolženec izvalil trgovcu Suttnerju v Gradcu zlatino in srebrino v vrednosti 8650 K pod pretvezo, da bo blago razprodal iz izkupiček prinesel. Ker ga ni dolgo bilo, ga je Suttner policijskim potom pozval, nakar se je Kralj oglašil in določeni rok podaljšal. Takoj nato je pa izginil iz

Voltaire.

Njegovo življenje in konec.

(Dalje.)

Bilo je leta 1727. na Angleškem, kjer se je Voltaire seznanil s spisi angleških svobodomislecev. Tu je prisegel, da bo vse svoje življenje posvetil v to, da zada smrtni udarec krščanstvu in vsem pozitivnim veram. Komaj je dobil v sledečem letu (1728.) dovoljenje, da se sme vrniti nazaj na Francosko, že je svoj srčni boj proti veri še bolj poostil. Kako veliko je bilo njegovo sovraštvo proti vsemu, kar je verskega, to nam dokazuje njegova »filozofična pisma«, ki jih je obelodanil v tistem času. V njih je tako zelo napadal vero, da se je zdelo celo takratnim Francozom preneumno. »Pisma« so bila po krvniku leta 1734. javno sežgana, proti avtorju pa se je izdala tiralica. Voltaireju se je zdelo najbolj umestno, da se z begom odtegne roki pravice. Med drugim se je skrivaj mnogo let tudi na posestvu svoje »ljubice«, markize du Châtelet (roj. de Breteuil). Ta markiza je bila ena najlepših, a tudi najnervnejših in najbolj svobodomiselnih žensk svojega časa. Takrat je Voltaire pisal tudi podli komični epos (junaško pesem) »Pucelle«, katere uspeh so imenovali največjo sramoto 18. stoletja.

V sledečih letih ga najdemo na različnih potovanjih, na katerih se je nahajal deloma sam, deloma v spremstvu »svoje« markize; enkrat ga nahajamo v Parizu, enkrat na Holandskem, kmalu nato v Nemčiji pri svojem prijatelju Frideriku II., pruskem kralju, nedolgo potem zopet na različnih gradovih v Franciji in zopet v raznih nemških mestih.

Blodil je torej od svoje mladosti nemirno po svetu, dokler ni kot 62 letni mož našel nekak zunanji mir. L. 1756. se je namreč nastanil kot naseljen veleposestnik v Gex na južnem Francoskem (ob Švicarski meji). Tu si je kupil s svojim na razne načine nagrabljenim denarjem posestvo z imenom Ferney. »Ferneyski oče« je preživel tam zadnjih 22 let svojega življenja razmeroma še precej mirno, čeprav mu nekateri prepri in razprti niso nikoli prinesli trajnega mira. Ves čas pa, ki ga je imel na razpolago, je porabil v »prosveto«, ki jo je širil in pobijal krščanstvo, ga izpodkopaval in bi ga bil najraje uničil, če bi bilo to mogoče.

S pomočjo svojih prijateljev Diderota in d' Alemberta je ustanovil v Pa-

Gradcu. Obdolženec se izgovarja, da je zlatino prodal v Zagrebu in kupil za izkupiček mast in tobak, kar mu je policija v Zagrebu zaplenila. Izgovor je bil seveda neresničen. — Začetkom aprila t. l. je Kralj izvalil zopet Ferd. Jelenca v Ljubljani različno zlatino v vrednosti 14.800 K. Obdolženec tudi v tem slučaju zanika, da bi bil hotel Jelenca ogoljufati. Vseled neke kupčije s trgovcem Kalinom iz Brezice je moral plačati omenjenemu trgovcu dvojno aro (4000 K) in še 1000 K raznih drugih stroškov. A tudi ta izgovor ni resničen, ker je trgovec Kalin iz Brezice popolnoma neznan. Znamenito je pri tem, da je vedno nastopal kot premožen in eleganten mož in s tem vzbujal zaupanje ljudi, kar mu je njegove goljufije predvsem omogočilo.

Razpravo vodi sodni svetnik Nagodé, obtožbo zastopa državni pravdnik Ogorevc, zagovarja dr. Frlan.

Ob zaključku lista razprava še ni bila končana.

Razne novice.

r **Električna centrala na Bosni.** Razni činitelji se pečajo z načrtom, da bi izrabili vodno silo reke Bosne za preskrbo Osjeka in drugih slavonskih mest z elektriko. Za izpeljavo načrta naj bi se združila vsa prizadeta mesta v društvo, ki bi na Bosni zgradilo električno centralo. Vod na moč znaša 12.000 konjskih sil.

r **Organizacija konsumentov v Vukovaru.** V Vukovaru so ustanovili konsumno društvo, v katerem bodo organizirani vsi konsumenti brez razlike stanu. Konzum se osnuje v okrilju zagrebske konsumne zadruge »Napredek« kot njena podružnica.

r **Boljševiki za akord.** Odprava akordnega dela je važna delavska zahteva, za katero se je delavstvo že dolgo borilo, ki pa vendarle ni še povsod izvedena. Ruski boljševiki pa so, da povečajo produkcijo, zopet vpeljali akord. Tako poročajo o akordnem delu v petrogradskih tovarnah avtomobilov ter v tobačnih tovarnah. Iz enega ekstrema v drugi!

r **Nove igralne karte.** Njujorski listi prinašajo vest, da bodo v ameriških klubih dosedanje igralne karte zamenjane z novimi — mirovnimi kartami. »Srčnega kralja« bo zamenjal Wilson, »karovega kralja« Lloyd George itd. Amerikanci so iznajdljivi; vedo pač, kam spadajo ti moške, ki hazardirajo za narode.

Širite »Večerni list«!

rizu tajno družbo, ki se je v hiši Barona Holbacha sestajala in ki je nosila radi tega ime Holbachovski klub. Pred vlado so se člani imenovali ekonomisti (družba v prosepah poljedelstva), med seboj pa so se imenovali »bratje v Belcebub«. Voltaire se je pustil voliti za dosmrtnega predsednika. Ta brezbožna zveza si je hotela pridobiti velikanski ugled in zato skušala, da si pridobi čim največ pisateljev med svoje člane, ki pa niso poznali tajnega delovanja zveze. To je obstajalo v tem, da so pisali vsakovrstne obsežne in majhne knjige, katerih cilj je bil izpodkopati vero; knjige so se brezplačno razposlale v celih zabojih knjigotržcem in antikvarjem.

Voltaire je bil oblagodarjen z naj-srečnejšimi darovi duha; s strani svojega srca in pravnega vedenja pa je bil eden najbolj pokvarjenih ljudi svojega časa. Kjer je šlo za kak dobiček, tam se ni sramoval niti najpodlejših sredstev in hinavščine. Da bi varal svojega brata, ki je bil janzenistiški župnik in se na ta način polastil njegove dedščine, je nekoč igral vlogo spreobrnjenca in jansenista. Pri neki drugi priliki je v veliko jezo svojih modroslovnih prijateljev prejel velikonočno obhajilo in to samo zato, da je smel še nadalje ostati v Kolmaru. V Ferney je dal sezidati cerkev z napisom: »Deo optimo maximo erexit Voltaire.« (Voltaire je sezidal to cerkev dobrotljivemu in velikemu Bogu.) Da, nekoč je Voltaire celo raz te prižnice ob Veliki noči po službi božji govoril vaščanom o 7. božji zapovedi: Ne kradi; — ponoči so mu namreč ukradli najmastnejše kure.

Da je bil Voltaire strupen sovražnik vere in bogotajec samo radi svoje pravne izprijenosti in ne iz prepričanja, nam izpričuje sam, ko je priznal, da se mu ni posrečilo dokazati, da ni Boga in večnosti. Tudi je pisal grofici Chatelet, ki je bila težko bolna in pri njem vprašala, ali naj pokliče duhovnika ali ne, mogoče da je le dobro, ako človek umrje kot kristjan: »Milostljiva, volite to, kar je najvarnejše in pustite se obhajati!«

(Dalje.)

Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Jože Rutar.

Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.